

Socialtjänsten

Ansvarig	Utfärdad av	Berörda verksamheter	Version
Kvalitetssamordnare	Eva Sjöstedt	HO och HV	100503
Dokumentnamn	Hantering av utgången rutin		
Lex Sarah rutin 2010.doc	Sparas i 10 år		

Lex Sarah

Rutin för anmälan och handläggning av allvarliga missförhållanden enligt 14 kap. 2 § SoL och SOSFS 2008:10 samt 24 a § LSS och SOSFS 2008:11

Inledning

”Vaka över att enskilda får god omvårdnad”

- Alla som är verksamma inom vård och omsorg har i uppgift att vaka över att enskilda får god omvårdnad/gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden – samt att allvarliga missförhållanden anmäls.

I 14 kap. 2 § SoL, (Lex Sarah) står följande: ”Var och en som är verksam inom omsorg om äldre personer eller personer med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag.” **I SOSFS 2008:10 klargörs tillämpningen.**

I 24 a § LSS, står följande: ” Var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag skall vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insats enligt denna lag skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag eller lagen (1993:389) om assistansersättning.” **I SOSFS 2008:11 klargörs tillämpningen.**

Vem ska anmäla?

- Var och en som arbetar inom omsorger om äldre eller människor med funktionshinder ska se till att alla får god och trygg omvårdnad. Om du uppmärksammar eller hör talas om allvarliga missförhållanden i omsorgerna ska du genast anmäla detta. Även om du bara misstänker missförhållande, försummelse eller bristande omvårdnad har du skyldighet att anmäla.
- Du har samma ansvar att anmäla om du är anställd, studerande, uppdragstagare, praktikant, organiserad frivilligarbetare eller motsvarande eller deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.
- Samma ansvar gäller för dig som arbetar i verksamheter som kommunen slutit avtal med.

Exempel på allvarliga missförhållanden som ska anmälas

Med allvarliga missförhållande avses:

- **Övergrepp och brister** i omsorgerna som utgör ett hot mot eller har medfört allvarliga konsekvenser för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Detta avser såväl aktiva handlingar som försummelse.
- **Ett bemötande** av äldre och funktionshindrade som klart avviker från grundläggande krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet.
- **Återkommande brister i omsorgerna**, som t ex beror på bristande arbetsrutiner. Dessa brister kan sammantaget utgöra allvarliga missförhållanden även om bristerna var för sig inte kan anses vara det.

Övergrepp kan till exempel vara:

- Fysiska (t ex slag, nypningar och hårda tag)
- Psykiska (t ex hot, bestraffning, trakasserier, skrämning och kränkningar)
- Sexuella
- Ekonomiska (t ex stöld av pengar eller ägodelar, utpressning och förskingring)

Brister i omsorgen kan till exempel röra:

- Personlig hygien
- Mathållning
- Tand- och munhygien
- Brister i den tillsyn som den enskilde får

Ansvarsfördelning

Socialnämnden ansvarar för

- att det finns rutiner för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden.
- att anmäla vidare till Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning om ett allvarligt missförhållande inte har avhjälpats utan dröjsmål

Du som upptäcker/misstänker missförhållande ansvarar för

- att åtgärder för vårdtagaren görs omedelbart
- att muntligen eller skriftligen genast anmäla missförhållandet till närmsta chef. Om du är osäker på graden av missförhållande kan du istället använda avvikelse-blanketten (Se ”Rutin för avvikelsehantering inom hemvården och handikappomsorgen”).
- Du kan välja att göra anmälan direkt till socialnämnden eller Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning. Kopia ska då skickas till socialchefen (för att verksamheten snabbt ska kunna åtgärda).
- Om den som är ansvarig att ta emot anmälan är berörd av innehållet, anmäler du direkt till närmaste överordnad chef.

Enhetschef ansvarar för

- att samtliga berörda inom verksamheten känner till anmälningsplikten samt att rutinen efterlevs.
- att omedelbart vidta åtgärder, för att undanröja direkta hot mot den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.
- att omedelbart vidta åtgärder för att förhindra att konsekvenserna för den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras
- att ge stöd till vårdtagaren/närstående och informera om det inträffade samt om beslut och vidtagna och planerade åtgärder. Detta ska dokumenteras.
- att dokumentera händelsen på blankett ”Lex Sarah-anmälan”.
- att samma dag (eller om det är helg – nästa arbetsdag) meddela händelsen på blankett ”Lex Sarah-anmälan” till verksamhetschef Handikappomsorg eller verksamhetschef Hemvård.
- att ge stöd till den personal som berörs av anmälan (anmälare/den anmälda/arbetsgrupp).

Verksamhetschef Handikappomsorg (HO) och verksamhetschef Hemvård (HV) ansvarar för

- att samtliga berörda inom verksamheten känner till anmälningsplikten samt att rutinen efterlevs.
- att utredare utses och att utredning inleds samma dag (eller om det är helg – nästa arbetsdag).
- att ärendet diarieförs.
- att informera socialchefen.
- att om det finns anledning att anta att en inträffad händelse mot vårdtagare är brottslig, ta upp frågan om eventuell polisanmälan med den enskilde eller hans/hennes företrädare.
- att avsluta utredningen med ett beslut som klargör om det var ett missförhållande eller inte.
- att dokumentera vilka åtgärder som vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden uppkommer igen.

Kvalitetssamordnare/utredare ansvarar för

- att ta emot anmälan på ifylld blankett ”Lex Sarah-anmälan”
- att skyndsamt genomföra och dokumentera utredning av anmälan
- att överlämna utredningen med förslag till beslut, till verksamhetschef HO eller HV som avslutar utredningen med ett beslut.
- att informera socialnämnden.
- att bevaka och föra vidare till socialchef för vidare SN-beslut om eventuell anmälan till Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning (om ett allvarligt missförhållande inte har kunnat avhjälpas utan dröjsmål).
- att göra en årlig sammanställning av anmälningar och sända den till Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning samt socialnämnden.

Annan utredare

- om kvalitetssamordnare inte är i tjänst ska någon av följande istället utses till utredare: verksamhetschef HO, verksamhetschef HV eller MAS.

Information om Lex Sarah-rutinerna

Personalen ska informeras fortlöpande om Lex Sarah-rutinerna, dock minst en gång per år. Information ska ges både muntligt och skriftligt i samband med nyanställning, när enheten tar emot en praktikant och när frivilligarbetare introduceras i verksamheten. Närmsta chef ska försäkra sig om att all personal känner till Lex Sarah.

Utredning och dokumentation

Av utredning och dokumentation ska det tydligt framgå:

- när (år, månad, dag) varje handling har upprättats
- vem som har upprättat handlingen, namn och befattning
- vad missförhållandet i anmälan består av
- när den muntliga eller skriftliga anmälan togs emot
- vem som har anmält missförhållandena
- när och hur missförhållandet upptäcktes
- varifrån uppgifterna kommer
- vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar
- vilka åtgärder som vidtagits i samband med missförhållandet
- när (år, månad, dag, och om nödvändigt, klockslag) olika händelser har inträffat, och åtgärder har vidtagits
- vad som framkommit när anmälan utreds
- vilka åtgärder som vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden uppkommer igen.
- vilket beslut som utredningen avslutas med (som ska klargöra om det var ett missförhållande eller inte)

Anmälan till Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning

Ett allvarligt missförhållande som inte har avhjälppts utan dröjsmål ska anmälas till Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning. Socialnämnden beslutar om en eventuell sådan anmälan.

För att ett allvarligt missförhållande ska anses vara avhjälppt ska utredningen ha avslutats och åtgärder (förutom akuta åtgärder) ha vidtagits för att förhindra att missförhållandet uppkommer igen.

Information, stöd och uppföljning vid enheten

Enhetschef har ansvar för att Lex Sarah-anmälningar, åtgärder och eventuella nya rutiner följs upp på arbetsplatsträff och dokumenteras i minnesanteckningar. Enhetschef ger stöd till personalen.

Erfarenhetsåterföring inom verksamhetsområdet

Kvalitetssamordnare informerar och diskuterar med verksamhetschefer om inkomna anmälningar inom verksamheten, i äldreomsorgen och inom omsorgen om funktionshindrade. Syftet är att utveckla verksamhetens kvalitet genom att lära av varandra.

Avvikelse

En inkommen anmälan, som inte bedöms vara ett allvarligt missförhållande, efter att anmälan utretts, betraktas som en avvikelse. Se ”Rutin för avvikelsehantering inom hemvården och handikappomsorgen”.

Årlig uppföljning

Socialnämnden och Socialstyrelsens regionala tillsynsavdelning delges årligen en sammanställning av anmälningar gällande allvarliga missförhållanden och vilka åtgärder som vidtagits eller planeras som ett led i förbättringsarbetet.

Blankett

Till denna rutin finns en tillhörande blankett ”anmälan enligt Lex Sarah”.